

جغرافیا و روابط انسانی، زمستان ۱۴۰۱، دوره ۵، شماره ۳، صص ۴۵۹-۴۳۵

نقش ساختار مدیریت شهری در توسعه فرهنگ شهر و شهرنشینی (مطالعه موردی:

شهربابک)

رخساره اسدی کرم^{۱*}، زینت سادات حسینی^۲

۱ - استادیار و عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهربابک r.asadi78@yahoo.com

۲- دانشجوی دوره دکتری تخصصی جغرافیا دانشگاه آزاد اسلامی واحد لارستان

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۲/۱۹

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۲/۰۴

چکیده:

اداره یک شهر بدون مدیریت امکان پذیر نیست. گسترش شهرها، طراحان، برنامه ریزان و کارشناسان امور شهری را به مطالعه بیشتر در ابعاد گوناگون توسعه مناطق شهری و تجزیه و تحلیل وجوه گوناگون مدیریت شهری به منظور ارائه راهکارهای نوین واداشته است. مدیریت شهری باید برای آگاه سازی عمومی و ایجاد و ارتقای فرهنگ شهرنشینی، گسترش شهروند مداری و آموزش شهروندان در زمینه های مختلف کارکرد و فعالیت فرهنگی داشته باشد.

بنابراین در پژوهش حاضر شناسایی عوامل موثر در بهبود ساختار مدیریت شهری و تاثیر در آن توسعه فرهنگ شهر و شهرنشینی شهربابک مورد توجه قرار گرفته است. در این راستا با این فرض که مدیریت شهری شهربابک تنها با مشارکت شهروندان، حفظ حقوق شهروندی و ارائه خدمات مناسب به آنان می تواند در اداره امور بیش تر فرهنگ شهر و شهرنشینی موفق باشد؛ به نقش و عملکرد مدیریت شهری شهربابک پرداخته است. در مجموع روش این پژوهش توصیفی تحلیلی، کاربردی و مبتنی برپیمایش می باشد. در این روش از گردآوری اطلاعات، مطالعات اسنادی و میدانی (تهیه پرسشنامه) استفاده شده است و جامعه مورد مطالعه شهر شهربابک و حجم نمونه ۳۸۲ نفر می باشد که جهت ورود اطلاعات و داده ها و تجزیه- تحلیل آنها نیز از نرم افزار SPSS استفاده شده است. نتیجه اینکه ساختار مدیریت شهری شهربابک از انسجام، انعطاف پذیری، کارآمدی و مشارکت لازم برخوردار نیست و نیاز است جهت ارتقای فرهنگ شهر و شهرنشینی شهروندان شهربابکی توجه بیشتر و برنامه ریزی دقیقتری داشته باشد. همچنین باتوجه به این موضوع که اکثر شهروندان شهربابک با مفهوم حقوق شهروندی آشنایی چندانی ندارند و در اداره امور شهر رغبت چندانی از خود نشان نمی دهند بنابراین آگاه سازی، آموزش و توانمندسازی شهروندان جهت ارتقای مهارتها و کسب عادت های صحیح زندگی اجتماعی پیش شرط لازم در اداره امور شهر می باشد و این امر نیاز به برنامه ریزی و سیاستگذاری اجتماعی دارد که مدیریت شهری شهربابک می تواند تنها از این طریق به توسعه فرهنگ شهر و شهرنشینی نزدیکتر شود.

واژگان کلیدی: مدیریت شهری، توسعه، فرهنگ شهر و شهرنشینی، شهربابک.

مقدمه

امروزه در سطح شهرها و به ویژه شهرهای بزرگ کشورهای در حال توسعه، شکل گیری مفهوم شهروندی، مشارکت و حقوق شهروندی، بسیار مهم جلوه میکنند (برکپور، اسدی، ۱۳۸۸). در کشورهای بزرگ جهان بخش عظیمی از تحقیقات و منابع مصروف کشف این حقیقت می شود که شهروند مطلوب باید دارای چه خصوصیات باشد و چگونه می توان این ویژگی ها را در اقشار مختلف جامعه توسعه داد. آموزش شهروندی در هر جامعه تا حد زیادی تابع فرهنگ، تاریخ، حکومت و شیوه اداره آن کشور و بطور کلی فضای سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی آن جامعه است. مقوله آموزش شهروندی با آموزش ارزش ها به شدت گره خورده است و رموز و پیچیدگی های موجود در ارزش های حاکم بر هر جامعه ای تصویری متفاوت به شهروندان و صلاحیت های ضروری آنان می دهد. (شیرخانی، ۱۳۹۵، ۱۳)

و در این چند سال اخیر افزایش جمعیت، گسترش ترافیک، آلودگی های زیست محیطی و کمبود و گرانی مسکن ذهن بسیاری از برنامه ریزان شهری و مدیران اجرایی شهری را بیش از پیش به خود مشغول کرده است ولی همه اینها بیشتر با فیزیک و ظاهر شهرها در ارتباط است و آنچه که فراموش شده توجه به هنجارهای فرهنگی و رسیدگی به آرمان ها و خواست های درونی جامعه است. ضمن آنکه بی توجهی و آگاهی نداشتن به مسائل اجتماعی و فرهنگی روز، زمینه را برای افزایش بحران ها و نابسامانی های شهری هموار کرده است. این امر دلیل محکمی بر نیاز ضروری شهرها به مدیریت کامل و جامع شهری در همه مسائل به ویژه مسائل فرهنگی و اجتماعی است. (تقی نژاد نمینی، ۱۳۹۴، ۱۱)

حل مسائل شهری و بحران های شهرنشینی و اصلاح رفتار شهروندان نیازمند وجود یک فرهنگ مناسب شهرنشینی و شهروندی است. با توجه به اینکه در شهرهای امروزی، تعاملات فرهنگی و مشارکت های مدنی به دلایل مختلف از جمله، ضعف در ساختار و قوانین مدیریتی و عدم آشنایی مردم به اداره امور شهرها نتوانسته نقش خود را به طور چشمگیر نشان دهد بنابراین در این پژوهش ساختار مدیریت شهری در توسعه فرهنگ شهر و شهرنشینی شهر شهر بابک مورد بررسی قرار گرفته است.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

شهر به عنوان یک منبع توسعه مطرح است و جایگاه مدیریت شهری در روند توسعه شهر و بهبود سکونتگاههای شهری نقش بسیار مهم و تعیین کننده دارد. از دیدگاه دیگر، میتوان مدیریت شهری را در مسیر یک توسعه قانونمند و پایدار مورد توجه قرار داد. این مورد، بیشتر از این جهت اهمیت دارد که نحوه مدیریت بر جریان مطلوب زندگی شهری، میتواند در بهبود سکونتگاههای انسانی و پایداری توسعه شهری، مهمترین نقش را ایفا کند. زیرا عامل اجازه دهنده و تنظیم کننده برنامه های شهری از کارآیی مدیریت شهری نشأت می گیرد. (شیعه، ۱۳۸۲، ۳۸-۳۷).

مدیریت شهری فرآیند اداره‌ی امور شهر از طریق برنامه‌ریزی، سازماندهی، هماهنگی، هدایت و کنترل کلیه‌ی فعل و انفعالات مرتبط با ارائه‌ی خدمات و محصولات مورد نیاز شهروندان همراه با عدالت اجتماعی، کارایی اقتصادی و پایداری زیست محیطی می‌باشد. بر این اساس مدیریت شهری پایدار مطرح و مورد تأکید است (رضویان، ۱۳۸۱: ۱۵-۱۶). در مدیریت شهری تنها مسئله‌ی مدیریت کارآمد مطرح نیست، بلکه کیفیت مشارکت شهری در ساختارهای تصمیم‌گیری نیز مهم است (سعیدنیا، ۱۳۸۲: ۲۲). شهرنشینی و مدیریت شهری باید با رشد معیارها و رفاه اجتماعی توأم باشد و با ایجاد تسهیلات اجتماعی برای تمام اقشار جامعه‌ی شهری، فرصت‌های مناسب را به حداکثر رساند و محیط شهری را در جهت عرصه‌ها و ارزش‌های فرهنگی و انسانی ارتقا بخشد. بنابراین مشارکت و حقوق انسان مسائل بسیار حائز اهمیتی در حکومت خوب شهری می‌باشند (شیعه، ۱۳۸۲: ۳۹).

پیشینه تاریخی مدیریت شهری به سال ۱۹۷۶ برمی‌گردد. که در کنار مفاهیمی چون برنامه توسعه پایدار شهری و پروژه شهر سالم در دستور کار یکی از برنامه‌های توسعه سازمان ملل (ump) با عنوان برنامه مدیریت شهری قرار گرفت. این برنامه که به منظور کمک به توسعه شهرهای جهان سوم مطرح شد، مجموعه سیاست‌ها و برنامه‌هایی است که برای شهرهای کشورهای در حال توسعه به خصوص شهرهای بزرگ ارائه می‌شود. (پاپلی یزدی، ۱۳۸۹، ۳۲۳) ایده‌ی مدیریت شهری متأثر از سه عامل است (صارمی، ۱۳۸۶: ۳۷):

الف- ضرورت نزدیک کردن سیاست‌ها و اصلاحات اقتصادی کلان ملی و اقتصاد شهری؛

ب- بهره‌گیری از برتری‌های نسبی شهره و نقش آنها در فرآیند توسعه‌ی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی؛

ج- آگاهی از وجود همبستگی میان دو بخش دولتی و خصوصی به عنوان دو رکن مکمل در هدایت تغییرات ساختاری که بایستی با مشارکت سایید نهادهای غیردولتی^۱ NGO و نهادهای اجتماعی صورت گیرد. در دیدگاه جدید مدیریت شهری، تغییر نگرش نسبت به نقش دو بخش دولتی و خصوصی در فرآیند تویعه‌ی جامعه مورد تأکید گرفته است. این نگرش، نقش اصلی دولت را در افزایش توان بخش خصوصی و نهادهای مردمی و نیز ایجاد تسهیلات برای فعالیت گسترده‌ی آنها در بخش‌های مختلف جامعه می‌داند. در این زمینه دولت از وضع قوانین و مقررات و ایجاد چارچوب نهادی و مالی لازم برای توانمند ساختن بخش خصوصی و نهادهای مردمی، زمینه‌ی نوآوری و خلاقیت را که لازمه‌ی توسعه اقتصاد شهری است، فراهم می‌آورد.

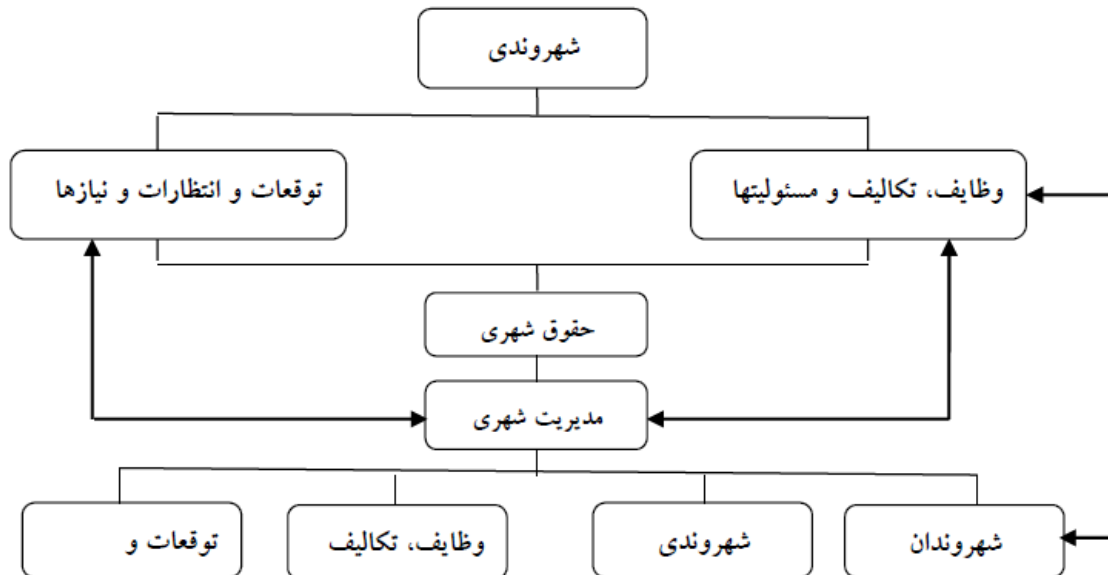
مفهوم یکپارچه‌سازی مدیریت را نخستین بار ویلیامز در دهه ۱۹۷۰ مطرح کرد. ویلیامز مدیریت شهری را یک تئوری و چشم‌انداز نمی‌داند، بلکه آنرا چارچوب و پایه و اساس مطالعات شهر می‌داند. او اضافه می‌کند که مدیریت شهری ارتباط قوی و تنگاتنگ با ماهیت شهر از یک طرف و ساختارهای اجتماعی و اقتصادی از طرف دیگر دارد، همچنین مدیریت شهری با سازمانهای دولتی که در شهر خدمات ارائه می‌دهند و مردم شهر ارتباط تنگاتنگی دارد (سعیدنیا، ۱۳۸۲: ۵۸).

^۱ Non Governmental Organization

مک گیل همزمان با پیشنهاد رویکرد یکپارچه برای تدارک و تأمین خدمات، یکپارچگی در برنامه‌ریزی و نیز یکپارچه شدن نهادها و سازمان‌های مختلف درگیر امور شهری را به عنوان مقابله با تفریق و دستیابی به الگوی پایدار توسعه شهری پیشنهاد می‌دهد (مک گیل^۱، ۱۹۹۸: ۴۶۷-۴۶۴).

دجیک و پیتز مدیریت شهری را تلاش برای هماهنگ کردن اقدامات دولتی و خصوصی برای غلبه بر مسائل و مشکلاتی که ساکنان شهر با آن مواجه‌اند می‌دانند. آنها اعلام می‌کنند که مدیریت شهری مدرن عبارت است از فرآیند ایجاد؛ اجرا، هماهنگی و ارزیابی استراتژی‌های یکپارچه به کمک مقامات شهری و با در نظر گرفتن اهداف عملیاتی بخش خصوصی و منافع شهروندان در چارچوب سیاسی که در سطوح بالاتر حکومت تدوین می‌شود (دایک^۲، ۲۰۰۶: ۵۳).

چاکرابارتی مدیریت شهری را در قالب مجموعه‌ای از روابط یکپارچه و آن را در ارتباط با ابعاد مختلف تکنولوژی، حقوقی، سیاسی، اقتصادی و اجتماعی و نیز در محتوای منابع و منافع ملی می‌بیند (چاکرابارتی^۳، ۲۰۰۱: ۳۳۳). به طور کلی ساختار مدیریت شهری باید مبتنی بر اصولی باشد که در واقع پی و شالوده این ساختار را به وجود می‌آورند و رسیدن به چنین اصولی می‌تواند در توسعه فرهنگ شهر و شهرنشینی بسیار موثر باشند. (مزینی، ۱۳۷۸، ۲۸۶).

نمودار شماره ۱: ارتباط مدیریت شهری، شهروندی و حقوق شهری (صرافی و عبداللهی، ۱۳۸۷: ۱۲۷)

Mc gill^۱
Dijk^۱
Chakrabarty^۲

روش شناسی پژوهش:

پژوهش حاضر توصیفی-تحلیلی، کاربردی و مبتنی بر پیمایش می باشد. جهت جمع آوری اطلاعات از روش کتابخانه ای و میدانی (از ابزار پرسشنامه جهت گردآوری نظرات شهروندان استفاده شده است). پرسشنامه مورد نظر براساس جامعه آموری موجود یعنی جمعیت شهر شهراباک (۵۰۳۶۶ نفر) تهیه و از کل جمعیت شهر شهراباک شهروندان ۲۰ و بالای ۲۰ سال مورد سنجش قرار گرفته اند. تعداد پرسشنامه براساس فرمول کوکران ۳۸۲ نفر برآورد شده است. برای تجزیه و تحلیل داده‌های بدست آمده از نمونه‌های آماری از روش های آمار توصیفی و استنباطی استفاده شده است. در ابتدا متغیرهای تحقیق را به کمک روش های آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار، چولگی و کشیدگی) مورد آزمون قرار داده می شود تا بتوان سطح میانگین و انحراف معیار پاسخ های نمونه آماری را در قالب طیف لیکرت مشاهده نمود. همچنین از آزمون توصیفی چولگی و کشیدگی نیز برای بررسی وضعیت توزیع داده ها نسبت به توزیع نرمال استفاده می شود. از پیش فرض های اصلی آزمون های مورد استفاده آماری، بررسی فرض نرمال بودن داده‌ها است. از این رو جهت بررسی ادعای مطرح شده در مورد توزیع داده های مورد بررسی (وضعیت نرمالیت) از آزمون استنباطی کولموگروف اسمیرنوف استفاده می گردد. سپس در سطح استنباطی، از آزمون KMO و بارتلت برای بررسی کفایت نمونه گیری و تشخیص معتبر بودن داده ها و همچنین برای بررسی وضعیت مدیریت شهری و فرهنگ شهروندی از آزمون آماری تی تک نمونه‌ای برای مقایسه نمرات گروه نمونه با ملاک جامعه و از ضرایب مسیر رگرسیونی در جهت میزان تاثیرگذاری متغیر مستقل بر متغیر وابسته و بررسی فرضیه های تحقیق، استفاده خواهد شد. ابزار تجزیه و تحلیل داده ها در این تحقیق نرم افزار spss می باشد.

تعریف واژگان تخصصی تحقیق:

حقوق شهروندی: شهروند کسی است که هم در برابر مدیران شهری حق دارد و هم تکلیف، یعنی هم باید وظایفی را در مقابل آن ها انجام دهد و هم باید از آن ها انتظاراتی داشته باشد. حقوق شهروندی مجموعه از وظایف و حقوقی است که در یک ارتباط متقابل شکل می گیرد (جعفری، ۱۳۹۵، ۴).

مشارکت شهروندان: مشارکت شامل هر فرایندی است که از طریق آن افراد سهمی در رسیدن به تصمیم های مدیریتی دارند. مشارکت شهروندی بیانگر شرکت و حضور فعال گروه های شهری در فعالیت های اجتماعی و اقتصادی است و نوعی تمرکززدایی در اداره امور شهری می باشد (فخرایی و مرزی، ۱۳۹۶، ۲۱).

خدمات شهری: خدمات شهری یکی از مهم ترین عرصه‌ها در حیطه خدمات رسانی است و سازمان های متعددی موظف به ارائه آن هستند (ادریسی و پالیزبان، ۱۳۸۸، ۷) و توسعه شهری زمانی می تواند در جهت پایداری قرار گیرد که بتواند راهکارهایی مشخص را برای تامین مطلوب نیازهای خدماتی ساکنان شهر ارائه نماید (مرصوصی و خزایی، ۱۳۹۳، ۲۵).

فرهنگ شهر و نشینی: توجه به فرهنگ در امر شهر و شهرنشینی ضروری است و در اثر رشد شهرنشینی و صنعتی شدن، جوامع شهری و فرهنگ جامعه به سرعت از آداب و سنن و ارزش های اجتماعی خود دور شدند و تمایل به زندگی امروزی و استفاده از رفاه و ارزش های مادی پیدا نمودند. از این رو هر شهری در کنار ساخت فضاها و کالدهای شهری، نیازمند برقراری روابط معقول بین محیط طبیعی و فیزیکی با وضع فرهنگی- اجتماعی می باشند (صیدبیگی و همکاران، ۱۳۹۷، ۲۹۰).

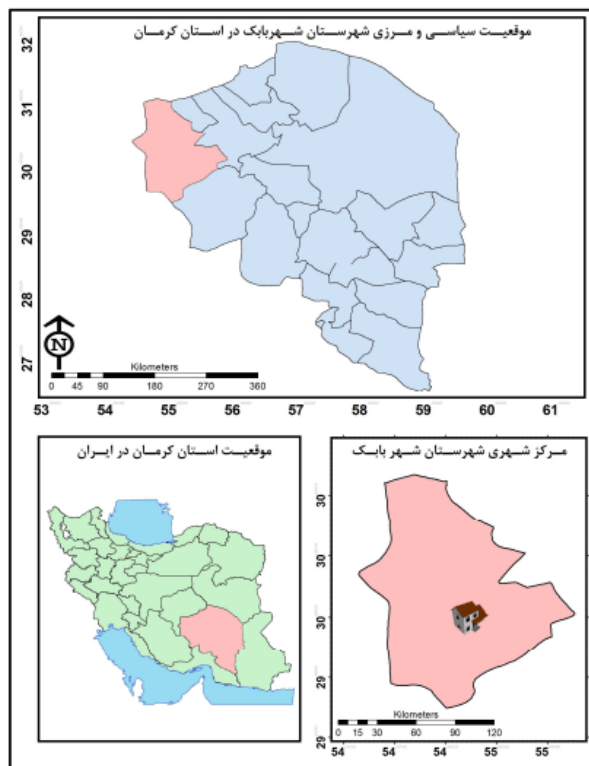
ناحیه مورد مطالعه:

موقعیت، حدود و وسعت شهرستان شهربابک

۱- **موقعیت ریاضی:** شهربابک بین عرضهای ۳۰ درجه و ۲۹ دقیقه تا ۳۰ درجه و ۴۰ دقیقه شمالی ۵۴ درجه و ۳۰ دقیقه تا ۵۵ درجه و ۳۰ دقیقه طول شرقی از قرار گرفته است .

۲- **موقعیت نسبی:** شهرستان بامساحتی بالغ بر ۱۳۵۷۲ کیلومترمربع معادل ۵/۸ درصد از مساحت استان را به خود اختصاص داده است و این شهرستان از شمال به انار و یزد و از جنوب به سیرجان و از شرق به رفسنجان و از مغرب به استان فارس محدود می شود.

نقشه شماره ۱: موقعیت نسبی شهرستان شهربابک در استان کرمان

منبع: طرح جامع شهرستان شهربابک، ۱۳۷۹

یافته‌ها و بحث

در این فصل از تحقیق روش‌های آمار توصیفی برای تعیین و بیان ویژگی‌های شواهد پژوهش بکار برده می‌شوند که در بخشی از آن شاخص‌های متغیرهای پژوهش در نمونه آماری محاسبه و تحلیل می‌گردند. آمار استنباطی نیز با بکارگیری داده‌های گردآوری شده از گروه نمونه، آماره‌ها را محاسبه کرده و سپس با کمک تکنیک‌های آزمون و تخمین، آماره‌ها را به پارامترهای جامعه تعمیم می‌دهد. در واقع در بخش توصیفی به ویژگی نمونه آماری و بیان مشخصه‌های توصیفی متغیرهای پژوهش پرداخته شده و در بخش استنباطی با بکارگیری تی تک نمونه ای و مدل رگرسیون و به طور اخص آماره تی با استفاده از نرم افزار SPSS به بررسی مسیرهای مشخص شده مطابق با مدل مفهومی پرداخته شده است.

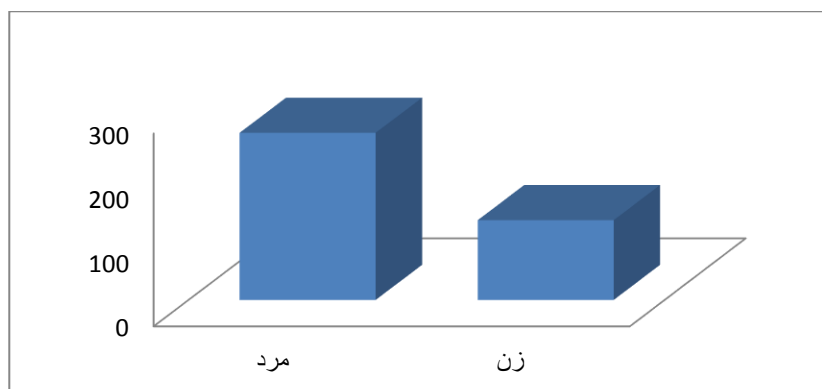
آمار توصیفی

آماره‌های توصیفی به مجموعه‌ای از معیارهایی گفته می‌شود که می‌توانند مشخصات کلی از اطلاعات جمع‌آوری شده را برای پژوهشگر ارائه دهند.

بررسی توصیفی ویژگی‌های جمعیت شناختی

جدول شماره ۱: نتایج توصیفی ویژگی‌های جمعیت شناختی جنسیت پاسخ دهندگان

درصد	فراوانی	ویژگی‌های جمعیت شناختی	
٪۶۸	۲۶۰	مرد	جنسیت
٪۳۲	۱۲۴	زن	
۱۰۰	۳۸۲	مجموع	

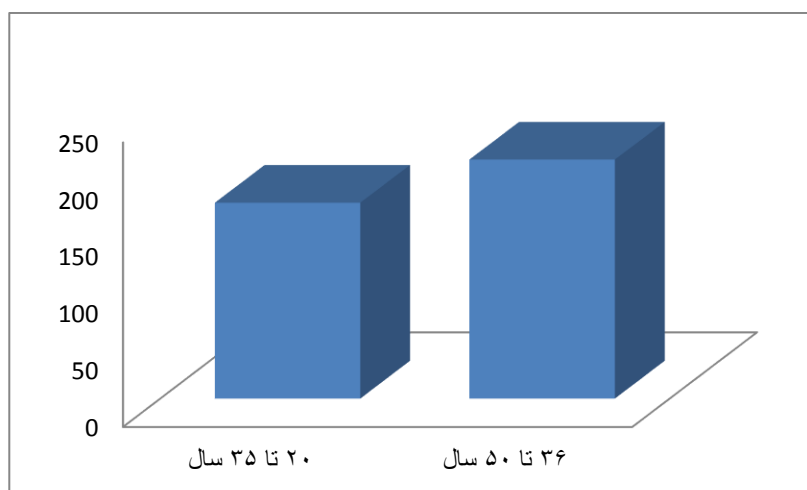

نمودار شماره ۲: وضعیت گرافیکی جنسیت پاسخ دهندگان

مطابق نمودار اکثریت اعضای نمونه را مردان تشکیل داده اند.

جدول شماره ۲: نتایج توصیفی ویژگی های جمعیت شناختی سن پاسخ دهندگان

درصد	فراوانی	ویژگی های جمعیت شناختی	سن
٪۴۵	۱۷۲	۲۰ تا ۳۵ سال	
٪۵۵	۲۱۰	۳۶ تا ۵۰ سال	
-	-	۵۱ تا ۶۵ سال	
-	-	۶۵ سال به بالا	
۱۰۰	۳۸۲	مجموع	

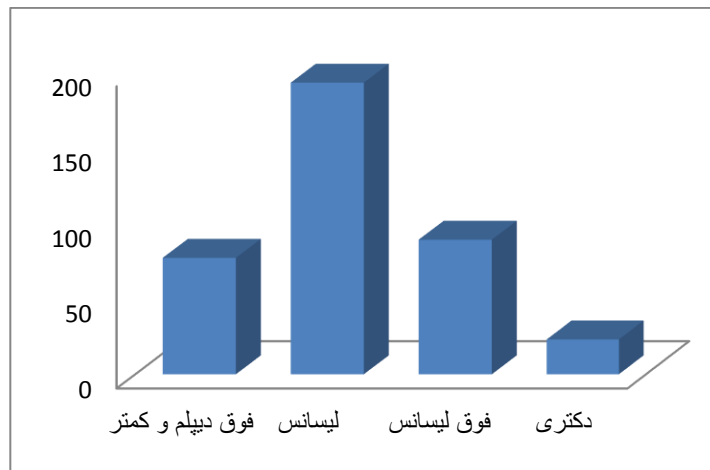
نمودار شماره ۳: وضعیت گرافیکی سن پاسخ دهندگان

به لحاظ سنی اکثریت پاسخ دهندگان در محدوده سنی ۳۶ تا ۵۰ سال بودند.

جدول شماره ۳: نتایج توصیفی ویژگی های جمعیت شناختی تحصیلات پاسخ دهندگان

درصد	فراوانی	ویژگی های جمعیت شناختی	میزان تحصیلات
٪۲۰	۷۷	فوق دیپلم و کمتر	
٪۵۱	۱۹۳	لیسانس	
٪۲۳	۸۹	فوق لیسانس	
٪۶	۲۳	دکتری	
۱۰۰	۳۸۲	مجموع	

نمودار شماره ۴: وضعیت گرافیکی تحصیلات پاسخ دهندگان

به لحاظ تحصیلات اکثریت پاسخ دهنده‌گان دارای تحصیلات لیسانس بودند.

بررسی توصیفی متغیرهای تحقیق

در این پژوهش دو متغیر اصلی انتخاب شده است که براساس یک مدل مفهومی مورد بررسی قرار گرفته است. از میان متغیرهای پژوهش متغیر وابسته (توسعه فرهنگ شهر و شهرنشینی) و متغیر مستقل (ساختار مدیریت شهری با سه مولفه حقوق شهروندی، مشارکت شهروندان، خدمات شهری) می باشد. توصیف متغیرهای تحقیق از آن جهت دارای اهمیت است که نتایج آزمون فرضیه‌های پژوهش بر اساس داده‌ها و شاخص‌های این متغیرها استخراج می‌گردد. با توجه به انتخاب طیف لیکرت ۵ تایی برای سؤالات تشکیل دهنده پرسشنامه، می‌بایست مقادیر حاصل از نظرات پاسخگویان را مورد بررسی قرار داد تا این موضوع روشن شود که آیا میانگین پاسخ‌های ایشان به طور متوسط با مقدار ۳ (عدد وسط طیف لیکرت) تفاوت دارد یا خیر؟ در صورتی که مقدار میانگین به دست آمده کمتر از ۳ باشد، نشان می‌دهد که جامعه مورد مطالعه در آن شاخص وضعیتی نامطلوب ارزیابی شده است. هرچه قدر مطلق ضرایب چولگی و کشیدگی بزرگتر باشد بیانگر انحراف و تفاوت نمونه از نظر قرینگی با توزیع نرمال است به طوریکه اگر قدر مطلق ضرایب چولگی و کشیدگی در بازه (۲ و -۲) باشد، بیانگر عدم انحراف توزیع و منحنی متغیر در مقایسه با یک توزیع نرمال است. در این قسمت به بررسی آمار توصیفی سؤالات پرسشنامه می‌پردازیم تا از این طریق به نگرش پاسخ دهنده‌گان در خصوص هر یک از شاخص‌های تحقیق پی برده و وضعیت هر یک از این شاخص‌ها مشخص شود. در این صورت می‌توان پس از بررسی فرضیات تحقیق و تایید هر یک از این فرضیات، نسبت به بهبود این شاخص‌ها و مخصوصاً شاخص‌هایی که از دید جامعه آماری در وضعیت تاثیرگذاری قرار دارند، اقدام‌های لازم به عمل آید.

جدول شماره ۴: نتایج توصیفی متغیرهای تحقیق

متغیر تحقیق	میانگین	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی
حقوق شهروندی	۳.۱۵۱۳	۰.۸۵۰۵۳	-۰.۱۳۵	-۰.۵۹۷
۱ شهروندان دارای حقوق آزادی بیان و عقیده می باشند.	۳.۴۳	۱.۰۴۴	-۰.۱۷۳	-۰.۵۹۸
۲ در نظام حقوق شهری نسبت به همه شهروندان توقعات برابر و قضاوت های بی طرفانه ای وجود دارد.	۳.۱۷	۱.۱۶۷	-۰.۳۱	-۰.۸۵۵
۳ حقوق اجتماعی مناسبی همچون کمک های مالی رفاهی برای افراد کهنسال و یا خانواده های بیکار فراهم می شود.	۳.۰۱	۱.۱۶۹	-۰.۷۵	-۰.۸۲۳
۴ امکانات آموزشی، سلامتی و ... برای همه شهروندان به طور مساوی وجود دارد.	۳.۱۱	۱.۱۵۹	-۰.۱۰۴	-۰.۸۰۱
۵ مدیران شهری، شما را از هر یک از حقوق شهروندی خود آگاه نموده اند.	۳.۰۴	۱.۱۶۹	-۰.۰۹۶	-۰.۸۳۲

توصیف متغیر حقوق شهروندی و شاخص های آن نشان می دهد که متغیر مورد بررسی دارای میانگین در حد متوسط (عدد وسط طیف لیکرت ۳ می باشند) برآورد شده اند. بنابراین از دید شهروندان شهر بابک مولفه حقوق شهروندی و شاخص های آن در حد متوسط می باشند. پس باید با تمهیدات لازم موجب بهبود مولفه های مدیریت شهری گردید. قدرمطلق ضرایب چولگی و کشیدگی نیز همان طور که مشخص است برای این متغیر در بازه (۲ و ۲-) شده است که بیانگر عدم انحراف توزیع و منحنی متغیر در مقایسه با یک توزیع نرمال است.

ادامه جدول شماره ۴

متغیر تحقیق	میانگین	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی
مشارکت شهروندان	۳.۲۱۹۹	۰.۷۸۴۱۶	-۰.۰۹۵	-۰.۵۴۶
۶ در فعالیت های مختلف شهری (عمرانی، محیسط زیست، خدماتی و ...) از مشارکت و کمک شهروندان استفاده می شود.	۳.۶۲	۱.۰۸۷	-۰.۳۶۷	-۰.۷۱۲
۷ مسئولین برای مدیریت شهری از انسجام و همدلی با شهروندان تبعیت می کنند.	۳.۴۶	۱.۰۷۳	-۰.۲۸۸	-۰.۵۷۲
۸ به شهروندان اجازه انتقاد از عملکرد و فعالیت های مسئولین شهری داده می شود.	۳.۰۱	۱.۱۶۹	-۰.۰۷۵	-۰.۸۲۳
۹ شهروندان می توانند در تهیه طرح های مختلف شهری مشارکت و همکاری نمایند.	۲.۷۹	۱.۱۳۵	-۰.۲۴۵	-۰.۶۷۴

توصیف متغیر مشارکت شهروندان و شاخص های آن نشان می دهد که متغیر مورد بررسی دارای میانگین در حد متوسط (عدد وسط طیف لیکرت ۳ می باشند) برآورد شده اند. بنابراین نشان می دهد که از دید شهروندان شهر بابک

مولفه مشارکت شهروندان و شاخص های آن در حد متوسط بوده و همچنین شاخص (شهروندان می توانند در تهیه طرح های مختلف شهری مشارکت و همکاری نمایند) دارای میانگین کمتر از ۳ می باشد و در وضعیت مساعدی قرار ندارد. بنابراین باید با تمهیدات لازم موجب بهبود مولفه های مدیریت شهری گردید. قدرمطلق ضرایب چولگی و کشیدگی نیز همان طور که مشخص است برای این متغیر در بازه (۲ و -۲) شده است که بیانگر عدم انحراف توزیع و منحنی متغیر در مقایسه با یک توزیع نرمال است.

ادامه جدول شماره ۴

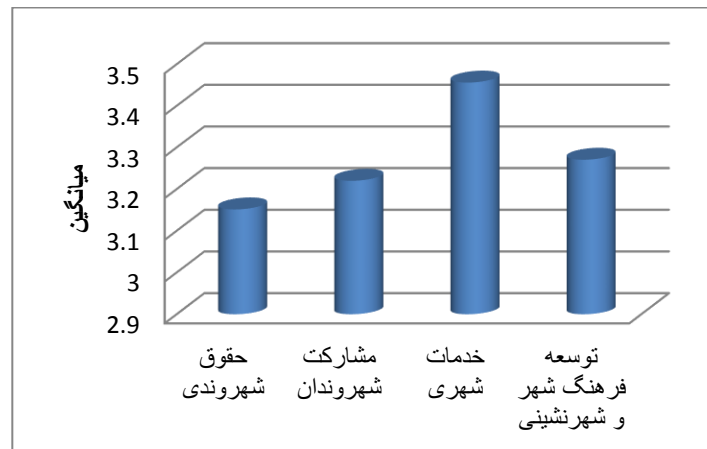
متغیر تحقیق	میانگین	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی
خدمات شهری	۳.۴۵۵۹	۰.۷۵۹۳۳	-۰.۴۱	-۰.۵۱۳
۱۰ خدمات آموزشی و تجاری: آموزشگاه های علمی و فنی، کتابخانه، مراکز تفریحی و تجاری و ... مناسبی در شهر وجود دارد.	۳.۸۵	۱.۰۲۶	-۰.۶۰۰	-۰.۳۹۶
۱۱ خدمات بهداشتی و درمانی: فراهم نمودن آب بهداشتی و سالم، جمع آوری زباله و مدیریت پسماندها و فاضلاب شهری، رضایت از مراکز بهداشتی و ... مناسبی در شهر وجود دارد.	۳.۴۳	۱.۰۴۵	-۰.۱۷۱	-۰.۵۹۸
۱۲ خدمات اداری و انتظامی: احساس امنیت فردی شهروندان، شوراها و اداره امور شهری و ... مناسبی در شهر وجود دارد.	۲.۷۹	۱.۱۳۳	۰.۲۴۴	-۰.۶۷۴
۱۳ فضای ورزشی و تفریحی: فضای سبز عمومی و پارک کودک، جلوگیری از ساخت و سازهای غیرمجاز و ... مناسبی در شهر وجود دارد.	۳.۶۷	۱.۰۳۳	-۰.۳۵۵	-۰.۶۷۴
۱۴ فضاهای مذهبی و فرهنگی: بازسازی بناهای فرسوده، مساجد بازسازی شده با فضای مناسب، کانون های فرهنگی کودکان، نوجوانان و جوانان، سینما و ... مناسبی در شهر وجود دارد.	۳.۸۵	۱.۰۲۴	-۰.۶۰۱	-۰.۳۹۸
۱۵ خدمات حمل و نقل شهری: زیر سازی معابر درون شهری، آسفالت و پیاده روسازی معابر سطح خیابان ها و کوچه ها، سیستم حمل و نقل عمومی و ... مناسبی در شهر وجود دارد.	۳.۱۶	۱.۱۹۳	-۰.۴۵	-۰.۸۹۷

توصیف متغیر خدمات شهری و شاخص های آن نشان می دهد که متغیر مورد بررسی دارای میانگین در حد متوسط (عدد وسط طیف لیکرت ۳ می باشند) برآورد شده اند. بنابراین نشان می دهد که از دید شهروندان شهریارک مولفه خدمات شهری و شاخص های آن در حد متوسط هستند. همچنین شاخص (و احساس امنیت فردی شهروندان، شوراها و اداره امور شهری و ... مناسبی در شهر وجود دارد) دارای میانگین کمتر از ۳ می باشد و در وضعیت مساعدی قرار ندارد. بنابراین باید با تمهیدات لازم موجب بهبود مولفه های مدیریت شهری گردید. قدرمطلق ضرایب چولگی و کشیدگی نیز همان طور که مشخص است برای این متغیر در بازه (۲ و -۲) شده است که بیانگر عدم انحراف توزیع و منحنی متغیر در مقایسه با یک توزیع نرمال است.

ادامه جدول شماره ۴

متغیر تحقیق	میانگین	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی
توسعه فرهنگ شهر و شهرنشینی	۳.۲۷۰۵	۰.۸۱۸۵۴	-۰.۱۹۹	-۰.۶۰۳
۱۶ وظایفی که به عنوان شهروند به عهده من گذاشته می شود، به درستی انجام می دهم.	۳.۱۱	۱.۱۴۲	-۰.۱۰۱	-۰.۸۰۵
۱۷ من به پیشرفت شهر خود فکر می کنم.	۳.۱۷	۱.۱۶۷	-۰.۳۱	-۰.۸۵۵
۱۸ من علاوه بر ماموران شهرداری، شهروندان را نیز مسئول پاکیزگی شهر می دانم.	۳.۰۴	۱.۱۶۵	-۰.۰۹۳	-۰.۸۳۰
۱۹ در نمایشگاه های مختلفی که در شهر برپا می شود شرکت م یکنم.	۳.۶۵	۱.۰۱۳	-۰.۲۳۶	-۰.۷۲۶
۲۰ اغلب در برنامه های عمومی شهری همچون کمک به ایتم، جشن عاطفه ها و ... شرکت می کنم.	۳.۵۰	۱.۰۸۹	-۰.۳۹۹	-۰.۶۶۵
۲۱ به عنوان یک شهروند علاوه بر دولت، خود را نیز مسئول حل مشکلات می دانم و با علاقه و نگرانی نسبت به رفاه و آسایش خود و دیگران به حل مسائل شهری می پردازم.	۳.۱۵	۱.۱۱۹	-۰.۰۰۹	-۰.۷۱۴

توصیف متغیر توسعه فرهنگ شهر و شهرنشینی و شاخص های آن نشان دهنده این است که متغیر مورد بررسی دارای میانگین در حد متوسط (عدد وسط طیف لیکرت ۳ می باشند) است. بنابراین نشان می دهد که از دید شهروندان شهر بابک مولفه توسعه فرهنگ شهر و شهرنشینی و شاخص های آن در حد متوسط هستند. بنابراین باید با تمهیدات لازم موجب بهبود مولفه های مدیریت شهری گردید. قدر مطلق ضرایب چولگی و کشیدگی نیز همان طور که مشخص است برای این متغیر در بازه (۲ و -۲) شده است که بیانگر عدم انحراف توزیع و منحنی متغیر در مقایسه با یک توزیع نرمال است.

نمودار شماره ۵: وضعیت مولفه های مورد بررسی در تحقیق

تحلیل استنباطی یافته‌ها

در آمار استنباطی به منظور اثبات یا رد فرضیات تحقیق از آزمون‌های زیر استفاده شده است:

نتایج آزمون "کلموگروف - اسمیرنوف"^۱

توزیع نرمال، یکی از مهمترین توزیع‌های احتمالی پیوسته در نظریه احتمالات است. برای آزمون توزیع متغیرهای مورد مطالعه تحقیق از آزمون "کلموگروف - اسمیرنوف" استفاده شده است در صورتی که مقدار سطح معنی داری از مقدار خطای ۰/۰۵ بیشتر می‌باشد از نرمال بودن متغیر حمایت شده است. نرمال بودن توزیع متغیرها از مفروضه بنیادی کاربرد آزمون‌های پارامتریک است.

جدول شماره ۵: نتایج آزمون کلموگروف اسمیرنوف

متغیرهای تحقیق	Z	Sig	نتیجه نرمالیتی
حقوق شهروندی	۰/۹۸	۰/۲۸	نرمال است
مشارکت شهروندان	۱/۳۳	۰/۰۵	نرمال است
خدمات شهری	۱/۰۱	۰/۲۶	نرمال است
مدیریت شهری	۱/۱۳	۰/۱۵	نرمال است
توسعه فرهنگ شهر و شهرنشینی	۰/۹۲	۰/۳۴	نرمال است

نتیجه این آزمون نشان از نرمال بودن تمامی متغیرهای تحقیق (سطح معناداری بیشتر از ۰/۰۵ شده است)، بنابراین در استفاده از روش‌های پارامتریک مانعی وجود ندارد.

تحلیل عاملی داده‌های پرسشنامه (بررسی ضرایب عاملی):

قبل از تجزیه و تحلیل فرضیه‌های تحقیق، ضرایب عاملی سوالات مرتبط با متغیرها مورد بررسی قرار می‌گیرد تا معتبر بودن داده‌ها برای تجزیه و تحلیل بررسی گردد. در بررسی ضرایب عاملی از روش تحلیل عاملی استفاده می‌شود تا بتوان بار عاملی هر مولفه (سوال پرسشنامه) بدست آید.

روش KMO:

در صورتی که KMO کمتر از ۰/۵ باشد داده‌ها برای تحلیل عاملی مناسب نخواهد بود و اگر مقدار آن بین ۰/۵ تا ۰/۶۹ باشد، داده‌ها متوسط بوده و اگر مقدار این شاخص، بزرگتر از ۰/۷ باشد همبستگی‌های موجود در بین داده‌ها برای تحلیل عاملی مناسب خواهند بود.

روش بارتلت:

^۱ - Kolmogorov-Smirnov

آزمون بارتلت، این فرضیه را که ماتریس همبستگی مشاهده شده متعلق به جامعه ای با متغیرهای ناپسته است، می آزماید. برای اینکه یک مدل عاملی، مفید و دارای معنا باشد لازم است متغیرها همبسته باشند. به همین دلیل است که قبل از تحلیل عاملی بایستی به تشکیل ماتریس همبستگی بین متغیرها اقدام کرد. ماتریس همبستگی ماتریسی مربعی از ضرایب همبستگی متغیرها با یکدیگر است.

جدول شماره ۶: نتایج آزمون KMO و بارتلت

۰/۷۷۸	KMO آزمون	
۱۳۲۲/۴۰۵	آماره کای دو	آزمون بارتلت
۶	درجه آزادی	
۰/۰۰۰	سطح معنی داری	

مقدار KMO برابر ۰/۷۷ می باشد در نتیجه داده های تحقیق قابل تقلیل به تعداد عامل های زیر بنایی و بنیادی هستند و همبستگی های موجود در بین داده ها برای تحلیل عاملی مناسب خواهند بود. سطح معنی داری آزمون بارتلت نیز کمتر از ۰/۰۵ می باشد بنابراین ماتریس همبستگی بین گویه ها، ماتریس همانی و یا واحد نمی باشد بدین معنی که بین مولفه های هر متغیر همبستگی بالایی وجود داشته و بین مولفه های هر متغیر با متغیر دیگر هیچ گونه همبستگی وجود ندارد.

جدول شماره ۷: نتایج بارهای عاملی مولفه ها (سوالات پرسشنامه)

بارعاملی	گویه	متغیرهای تحقیق
۰/۸۶	۱	حقوق شهروندی
۰/۷۸	۲	
۰/۸۵	۳	
۰/۸۱	۴	
۰/۷۹	۵	
۰/۷۴	۶	مشارکت شهروندان
۰/۷۸	۷	
۰/۸۵	۸	
۰/۸۶	۹	
۰/۹۳	۱۰	خدمات شهری
۰/۸۶	۱۱	
۰/۸۶	۱۲	
۰/۷۵	۱۳	
۰/۹۳	۱۴	
۰/۷۰	۱۵	توسعه فرهنگ شهر و شهرنشینی
۰/۷۰	۱۶	
۰/۸۱	۱۷	
۰/۷۸	۱۸	
۰/۷۹	۱۹	
۰/۷۸	۲۰	
۰/۷۴	۲۱	

برای تشخیص این که شاخص های اندازه گیری (متغیرهای مشاهده شده) تا چه حد برای سنجش متغیرهای پنهان قابل قبول اند، حداقل مقدار آن باید $0/3$ باشد (کلانتری، ۱۳۸۸). با توجه به نتایج جدول ضرایب عاملی تمامی مولفه های دارای بار عاملی بیشتر از $0/3$ هستند بنابراین هیچکدامیک از سوالات پرسشنامه حذف نمی شود و تمامی سوالات نقش تعیین کننده و بالایی در این تحقیق دارند.

نتایج آزمون "تی تک نمونه ای"

برای بررسی وضعیت مولفه های مدیریت شهری و فرهنگ شهر و شهرنشینی شهر بابلک از آزمون تی تک نمونه ای استفاده شده است. بدین صورت که به منظور مقایسه میانگین متغیرها با وضعیت متوسط، از آزمون t تک نمونه ای استفاده می شود. این آزمون، میانگین داده های یک متغیر را با یک مقدار مشخص، مقایسه کرده و معناداری یا عدم معناداری اختلاف آنها را مشخص می نماید. به دلیل این که سوالات پرسشنامه، دارای پنج گزینه برای انتخاب بوده است، میانگین فرضی برای این مؤلفه ها عدد "سه" قرار گرفته است که با مقایسه نتایج به دست آمده می توان بررسی نمود که از نظر افراد نمونه آماری، بین میانگین متغیرهای مربوطه با عدد ۳ (حد متوسط) تفاوت معناداری وجود دارد یا خیر؟

H0: تفاوت معناداری بین میانگین متغیر با عدد ۳ (حد متوسط) وجود ندارد.

H1: تفاوت معناداری بین میانگین متغیر با عدد ۳ (حد متوسط) وجود دارد.

جدول شماره ۸: شاخص های آماری گرایش به مرکز و پراکندگی متغیرها

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	خطای استاندارد میانگین
حقوق شهروندی	3.1513	.85053	.04352
مشارکت شهروندان	3.2199	.78416	.04012
خدمات شهری	3.4559	.75933	.03885
مدیریت شهری	3.2757	.71138	.03640
توسعه فرهنگ شهر و شهرنشینی	3.2705	.81854	.04188

جدول شماره ۹: نتایج آزمون t تک نمونه ای در مقایسه میانگین متغیرهای پژوهش و سطح متوسط

متغیر	مقدار آزمون = ۳				
	T	درجه آزادی	سطح معناداری	اختلاف میانگین	
				حد پایین	حد بالا
حقوق شهروندی	3.477	381	.001	.0657	.2369
مشارکت شهروندان	5.481	381	.000	.1410	.2988
خدمات شهری	11.736	381	.000	.3795	.5323
مدیریت شهری	7.575	381	.000	.2041	.3473
توسعه فرهنگ شهر و شهرنشینی	6.459	381	.000	.1882	.3529

نتایج آزمون t تک نمونه ای نشان می دهد که در سطح اطمینان ۹۹ درصد، سطح معنی داری آزمون کمتر از ۰/۰۵ می باشد و آماره آزمون تی تک نمونه ای برای متغیرهای تحقیق بیشتر از ۱/۹۶ می باشد و اختلاف معنادار مثبتی بین میانگین مدیریت شهری با سه مولفه حقوق شهروندی، مشارکت شهروندان، خدمات شهری و مقدار متوسط (۳) وجود دارد. همچنین اختلاف معنادار مثبتی بین میانگین توسعه شهر و شهرنشینی و مقدار متوسط (۳) وجود دارد. بنابراین وضعیت مدیریت شهری و فرهنگ شهر و شهرنشینی در شهر بایک در وضعیت متوسطی قرار دارد.

نتایج آزمون "فریدمن"

آزمون فریدمن جهت اولویت بندی و رتبه بندی مولفه های مدیریت شهری بر اساس بیشترین درجه اهمیت آن ها در مولفه مورد بررسی می باشد. برای بررسی ادعای یکسان بودن رتبه بندی متغیرها، فرض های زیر مطرح می شوند:

H0: اولویت متغیرها یکسان است (میانگین متغیرها اختلاف معناداری با هم ندارند).

H1: دست کم دو اولویت متفاوتند (میانگین متغیرها اختلاف معناداری با هم دارند)

جهت بررسی رابطه بالا از آزمون فریدمن استفاده گردیده است. چنانچه سطح پوشش آماره آزمون کمتر از سطح معنی داری (۰/۰۵) باشد، فرض صفر رد شده و ادعای یکسان بودن رتبه (اولویت) متغیرها پذیرفته نمی شود.

جدول شماره ۱۰: میانگین رتبه فرضیه

اولویت رتبه	میانگین رتبه	متغیرهای تحقیق
۳	۱.۷۴	حقوق شهروندی
۲	۱.۹۵	مشارکت شهروندان
۱	۲.۳۱	خدمات شهری

جدول شماره ۱۱: نتایج آزمون فریدمن

۳۸۲	حجم نمونه آماری (N)
۶۴.۸۰۹	آماره کی دو (chi-square)
۲	درجه آزادی (df)
۰.۰۰۰	سطح پوشش آماره آزمون (Asymp. Sig)

همانطور که مشاهده می شود سطح پوشش آماره آزمون فریدمن (۰/۰۰۰) کمتر از ۰/۰۵ می باشد و این به معنی تفاوت بین آزمون هاست، عبارت دیگر فرض یک، که وجود دست کم دو الویت متفاوت را تعریف می کرد،

پذیرفته و فرض مقابل آن رد می شود. قابل ذکر است که مولفه های خدمات شهری . مشارکت شهروندان، حقوق شهروندی وضعیت متفاوتی در شهر بایک داشته اند و وضعیت خدمات شهری مناسب تر از مابقی مولفه ها است.

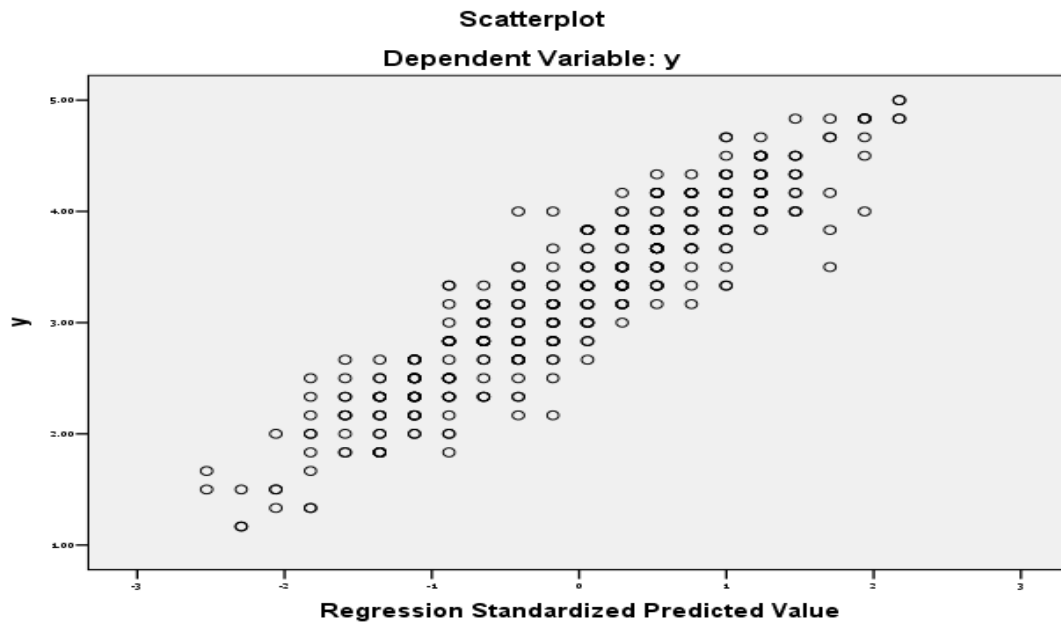
نتایج آزمون " رگرسیون"^۱

برای بررسی فرضیه ها به بررسی رابطه رگرسیونی (میزان و نحو تاثیر پذیری) بین متغیرها می پردازیم:

جدول شماره ۱۲: ضرایب رگرسیون بین حقوق شهروندی با توسعه فرهنگ شهر و شهرنشینی

مدل	ضرایب غیراستاندارد		ضرایب استاندارد	آماره T	سطح معنی داری
	ضریب رگرسیون	خطای معیار ضریب رگرسیون	ضریب بتا		
حقوق شهروندی	۰.۸۸۹	۰.۰۱۹	۰.۹۲۳	۴۶.۸۵۵	۰.۰۰۰

بر طبق نتایج رگرسیون در ستون B به ترتیب مقدار ثابت و ضریب متغیر مستقل در معادله رگرسیون ارائه شده است. با توجه به ضریب بتا برآورد شده و آماره تی، فرضیه صفر رد می شود به عبارتی فرضیه پژوهشی تاثیر حقوق شهروندی بر فرهنگ شهر و شهرنشینی در سطح معنی داری ۹۹ درصد تایید می گردد و نقش مولفه حقوق شهروندی در توسعه فرهنگ شهر و شهرنشینی ۹۲ درصد به صورت تاثیر مثبت معنادار است.

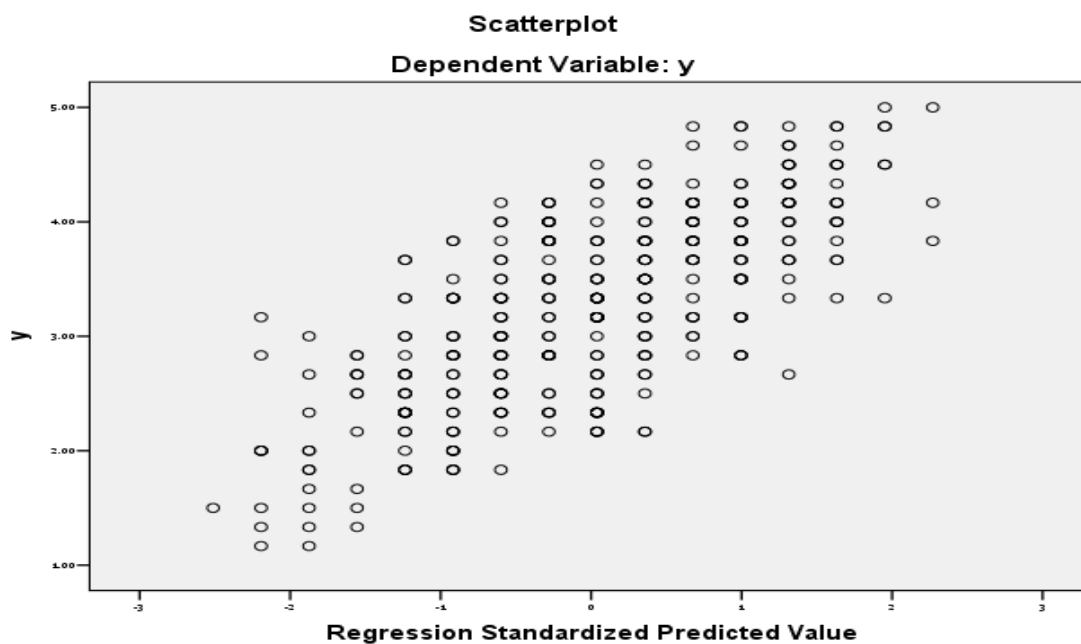
نمودار شماره ۶: نمودار پراکنش رابطه بین حقوق شهروندی در توسعه فرهنگ شهر و شهرنشینی

¹ Regression

جدول شماره ۱۳: ضرایب رگرسیون بین مشارکت شهروندان با توسعه فرهنگ شهر و شهرنشینی

مدل	ضرایب غیراستاندارد		ضرایب استاندارد	آماره T	سطح معنی داری
	ضریب رگرسیون	خطای معیار ضریب رگرسیون	ضریب بتا		
مشارکت شهروندان	۰.۷۵۹	۰.۰۳۷	۰.۷۲۷	۲۰.۶۲۷	۰.۰۰۰

بر طبق نتایج رگرسیون در ستون B به ترتیب مقدار ثابت و ضریب متغیر مستقل در معادله رگرسیون ارائه شده است. با توجه به ضریب بتا برآورد شده و آماره تی، فرضیه صفر رد می شود به عبارتی فرضیه پژوهشی تاثیر مشارکت شهروندان بر فرهنگ شهر و شهرنشینی در سطح معنی داری ۹۹ درصد تایید می گردد و نقش مولفه مشارکت شهروندان در توسعه فرهنگ شهر و شهرنشینی ۷۲ درصد به صورت تاثیر مثبت معنادار است.

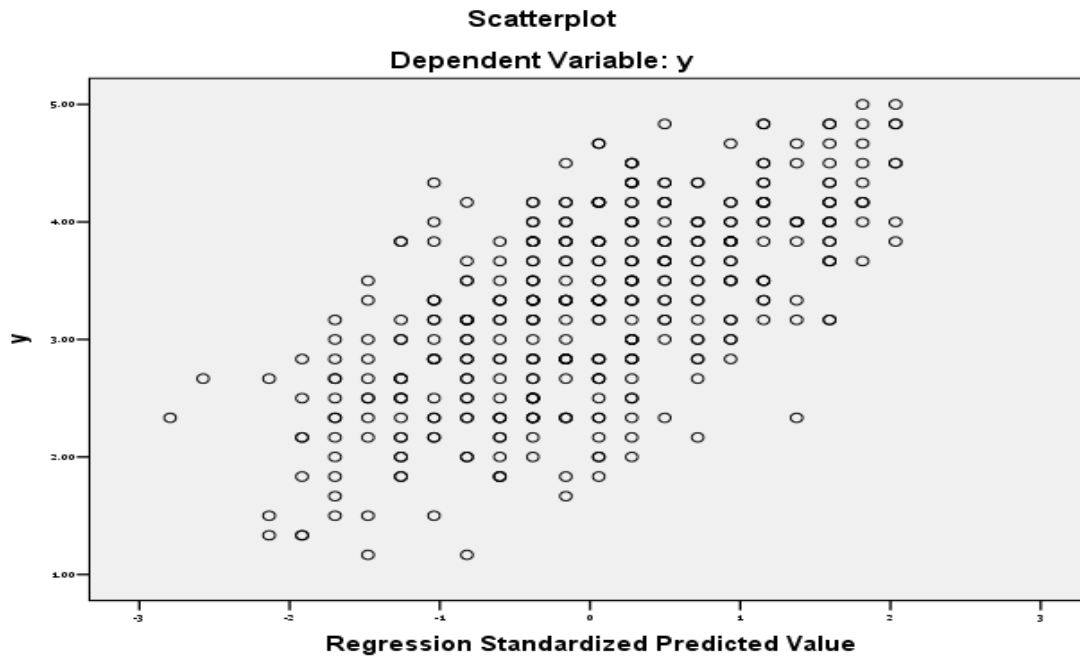

نمودار شماره ۷: نمودار پراکنش رابطه بین مشارکت شهروندان در توسعه فرهنگ شهر و شهرنشینی

جدول شماره ۱۴: ضرایب رگرسیون بین خدمات شهری با توسعه فرهنگ شهر و شهرنشینی

مدل	ضرایب غیراستاندارد		ضرایب استاندارد	آماره T	سطح معنی داری
	ضریب رگرسیون	خطای معیار ضریب رگرسیون	ضریب بتا		
خدمات شهری	۰.۶۹۷	۰.۰۴۲	۰.۶۴۶	۱۶.۵۱۷	۰.۰۰۰

بر طبق نتایج رگرسیون در ستون B به ترتیب مقدار ثابت و ضریب متغیر مستقل در معادله رگرسیون ارائه شده است. با توجه به ضریب بتا برآورد شده و آماره تی، فرضیه صفر رد می شود به عبارتی فرضیه پژوهشی تاثیر خدمات شهری بر فرهنگ شهر و شهرنشینی در سطح معنی داری ۹۹ درصد تایید می گردد و نقش مولفه خدمات شهری در توسعه فرهنگ شهر و شهرنشینی ۶۴ درصد به صورت تاثیر مثبت معنادار است.

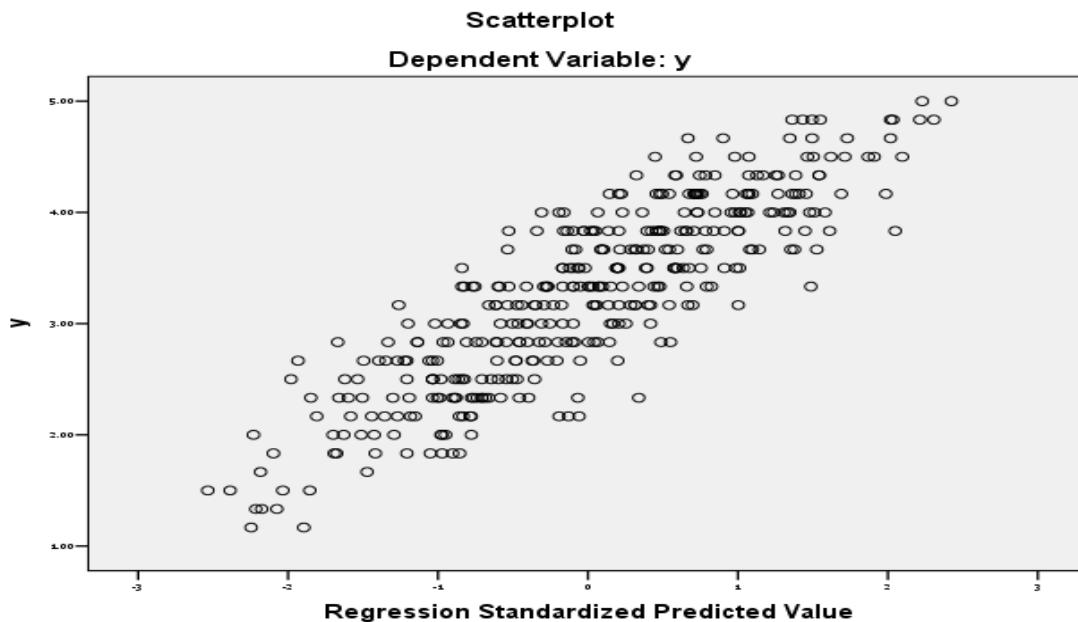

نمودار شماره ۸: نمودار پراکنش رابطه بین خدمات شهری در توسعه فرهنگ شهر و شهرنشینی

جدول شماره ۱۵: ضرایب رگرسیون بین مدیریت شهری با توسعه فرهنگ شهر و شهرنشینی

مدل	ضرایب غیراستاندارد		ضرایب استاندارد	آماره T	سطح معنی داری
	ضریب رگرسیون	خطای معیار ضریب رگرسیون			
مدیریت شهری	۰.۹۹۵	۰.۰۳۰	۰.۸۶۵	۳۳.۶۰۸	۰.۰۰۰

بر طبق نتایج رگرسیون در ستون B به ترتیب مقدار ثابت و ضریب متغیر مستقل در معادله رگرسیون ارائه شده است. با توجه به ضریب بتا برآورد شده و آماره تی، فرضیه صفر رد می شود به عبارتی فرضیه پژوهشی تاثیر مدیریت شهری بر فرهنگ شهر و شهرنشینی در سطح معنی داری ۹۹ درصد تایید می گردد و نقش مدیریت شهری در توسعه فرهنگ شهر و شهرنشینی ۸۶ درصد به صورت تاثیر مثبت معنادار است.

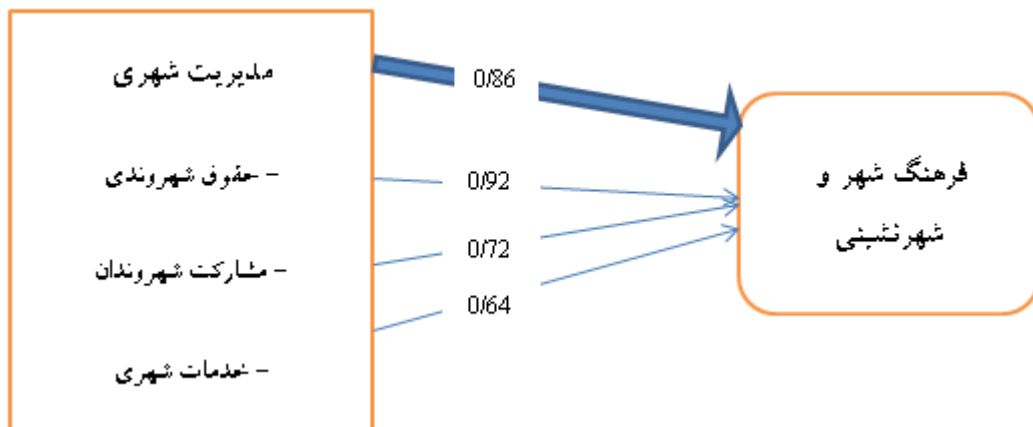

نمودار شماره ۹: نمودار پراکنش رابطه بین ساختار مدیریت شهری در توسعه فرهنگ شهر و شهرنشینی

بر طبق نتایج رگرسیون در ستون B به ترتیب مقدار ثابت و ضریب متغیر مستقل در معادله رگرسیون ارائه شده است. با توجه به ضریب بتا برآورد شده و آماره تی، فرضیه صفر رد می شود به عبارتی فرضیه های پژوهشی در سطح معنی داری ۹۹ درصد تایید می گردد و نقش مولفه های ساختار مدیریت شهری در توسعه فرهنگ شهر و

شهرنشینی به ترتیب حقوق شهروندی ۹۲ درصد، مشارکت شهروندان ۷۲ درصد، خدمات شهری ۶۴ درصد به صورت تاثیر مثبت معنادار است. و مدیریت شهری نیز ۸۶ درصد بر توسعه فرهنگ شهر و شهرنشینی تاثیر مثبت معناداری دارد.

بنابراین رابطه ی بین توجه به حفظ حقوق شهروندی و توسعه ی فرهنگ شهر و شهرنشینی توسط یک مدیریت شهری خوب نسبت به سایر متغیرها از اولویت بیش تری برخوردار است و در مراحل بعدی ارتباط و مشارکت شهروندان در اداره امور شهرو و ارائه ی خدمات شهری مناسب و کافی متناسب با نیاز شهروندان قرار دارد که در توسعه ی فرهنگ شهر و شهرنشینی شهر بابت تاثیر گذار است .

نمودار شماره ۱۰: مدل نهایی و تایید شده نقش ساختار مدیریت شهری در توسعه فرهنگ شهر و شهرنشینی

جمع بندی و نتیجه گیری

از کارآمدترین سازو کارهای مدیریت شهری برای رسیدن به مناسبات اجتماعی مطلوب و کاهش هزینه های وارده بر شهر؛ توجه و برنامه ریزی جهت ارتقای فرهنگ شهر در بین کلیه شهروندان به طور خاص و شهروندان شهر بابکی به طور عام می باشد. آموزش و توانمندسازی شهروندان جهت ارتقای مهارت ها، کسب عادت های صحیح زندگی اجتماعی و به روز رفتارهای شهروندی بوزنه در راه بهره گیری مناسبات از امکانات شهری از جمله ضرورت های مدیریت شهری در توسعه فرهنگ شهرنشینی شهر بابک قلمداد می شود.

در مجموع بر طبق آزمون فرضیه های مطرح شده، مدیریت شهری شهر بابک از ساختاری منسجم و کارآمد برخوردار نیست و وظایف محوله به سلسله مراتب مدیریت شهری از انعطاف پذیری و مشارکت کمی برخوردار است و مدیریت شهری نتوانسته در ارائه خدمات و حفظ حقوق شهروندی به آنان و سایر شهروندان موفق باشد و به طور کلی توسعه ی شهر و شهرنشینی با توسعه فرهنگی - اجتماعی کمی همراه بوده است. علاوه بر موارد مذکور، به سبب ضعف مدیریت شهری و رشد نیافتگی گروههای اجتماعی و نهادهای مدنی، روحیه همکاری و مشارکت داوطلبانه شهروندان در اداره امور شهر رضایت مندانه نیست؛ لازم است در این خصوص آموزش

های موثری به شهروندان داده شود تا بتوان موانع مشارکت آنان را کاهش داد. تنها از طریق تقویت مشارکت و همکاری با سایر ارگانهای دولتی و خصوصی، آگاهی از حقوق شهروندی، احترام به حقوق شهروندان، تعدیل در ارائه خدمات به شهروندان و بهبود شیوه های مدیریت مالی و اقتصادی در مدیریت شهری می توان کیفیت محیط زندگی شهروندان شهر بابکی را تغییر داد و به توسعه شهرنشینی نزدیک شد.

با توجه به ادبیات نظری تحقیق و بررسی پیشینه تحقیق مشخص است که نتایج این تحقیق در راستای تحقیقات گذشته است. به طوریکه صیدبیگی و همکاران (۱۳۹۷) و صفی و نظریان (۱۳۹۳) بیان نمودند که تمرکز روز افزون جمعیت در نواحی شهری و رشد سریع شهرنشینی ناشی از مهاجرت مشکلاتی را در ارائه خدمات مناسب به شهروندان به وجود می آورد. در این رابطه نقش مدیران شهری کاردان در قالب یک نهاد مدیریتی فراگیر و کارآمد در رفع مشکلات و نیازهای روز افزون شهروندان ضرورت پیدا می کند. همچنین با توجه به این موضوع که اکثر شهروندان با مفهوم حقوق شهروندی آشنایی چندانی ندارند و در اداره امور شهر رغبت چندانی از خود نشان نمی دهند بنابراین آگاه سازی، آموزش و توانمندسازی شهروندان جهت ارتقای مهارت ها و کسب عادت های صحیح زندگی اجتماعی پیش شرط لازم در اداره امور شهر می باشد و این امر نیاز به برنامه ریزی و سیاست گذاری اجتماعی دارد که مدیریت و حاکمیت شهری شهر بابک می تواند تنها از این طریق به توسعه فرهنگ شهر و شهرنشینی نزدیک تر شود. فخرایی و مرزی (۱۳۹۶) اینگونه بیان نمودند که محیط شهری پیچیده، پویا، متنوع و چندوجهی است که مستلزم طراحی یک سیستم چندوجهی و مشارکتی در مدیریت است. این در حالی است که از بعد عینی مشارکت شهروندان در سطح حداقل است. جعفری (۱۳۹۵) در تحقیق خود نشان دادند که با روز افزون شدن جمعیت شهرنشینی دیگر شهرها به تنهایی نتوانسته اند تمامی نیازهای خود را حل کنند بلکه نیاز به مدیریت درست و بخردانه لازمه توسعه شهرها می باشد. البته در این بین آگاهی مردم از حقوق و قوانین شهری و همچنین مشارکت شهروندان در حیطه اداره امور شهر خود به عنوان حقی که هر شهروند دارد، می تواند به توسعه مدیریت شهری تاثیر زیادی بگذارد.

مرصوصی و خزایی (۱۳۹۳) بیان نمودند که توسعه شهری زمانی می تواند در جهت پایداری قرار گیرد که بتواند راهکارهایی مشخص، برای تامین مطلوب نیازهای خدماتی ساکنان ارائه دهد، لکن به علت نگرش بخشی، ضعف ساختاری مدیریت شهری و فقدان مشارکت مردمی، سازمان های خدمات رسان شهری نتوانستند به صورت کارا به توزیع فضایی عادلانه خدمات بپردازند. صرف وجود خدمات در یک شهر، حتی اگر که بیش از نیاز دهد که واقعی باشد و یا با سرانه استاندارد برابر باشد نمی تواند جوابگوی نیاز همه ساکنان شهر باشد و به پایداری شهر منجر شود؛ بلکه در کنار این مساله، باید این امر مهم مورد توجه ویژه قرار گیرد که این خدمات به چه شکلی توزیع شده اند و پراکندگی فضایی آنها از چه الگویی تبعیت می کند. شماعتی و ابراری (۱۳۹۲) بیان نمودند که مدیریت یکپارچه شهری نظریه نوینی است که در یکی دو دهه اخیر در ایران به صورت رسمی برای کاهش هزینه

شهرها به خصوص کلان شهر تهران مطرح شده است. ناهماهنگی های موجود بین سازمان های مدیریتی باعث سردرگمی اداره شهر و اتلاف سرمایه های مادی و معنوی شده به گونه ای که تصمیم گیری سازمان ها و دستگاه های خدمات شهری در برخی موارد در تضاد با یکدیگرند. امروزه عدم مدیریت یکپارچه شهرها هزینه های چندین برابر را بر پیکر اقتصاد شهری تحمیل کرده و در نهایت فرهنگ شهرنشینی را با چالش هایی مواجه ساخته است.

۵-۴- پیشنهادهای تحقیق

تلاش بر این باشد که شهرداری با به کارگیری برخی آموزش های مردمی بستر مشارکت بیشتر شهروندان را فراهم نماید.

تشویق به مشارکت در جامعه مدنی بویژه از سوی زنان.

بهره گیری از تنوع وسیعی از مشارکت بین بخش های دولتی و غیردولتی به منظور دستیابی به اهداف پیش بینی شده.

ظرفیت سازی در میان تمامی بازیگران شهری جهت مشارکت در تصمیم گیری و فرایندهای توسعه شهری تسهیل ارتباطات در میان تمامی سطوح.

در فعالیت های مختلف شهری (عمرانی، محیسط زیست، خدماتی و ...) از مشارکت و کمک شهروندان استفاده شود.

به شهروندان اجازه انتقاد از عملکرد و فعالیت های مسئولین شهری داده شود.

آگاهی از حقوق شهروندی در عصر حاضر به عنوان یک تیاژ اساسی برای تمام ملتها در آمده است. گرایش دولت های دموکراتیک و ملتها به سوی شناخت مردم از حقوق اجتماعی و شهروندی خود، بدون برنامه ریزی و خود به خود رشد نکرده است بلکه نوعی احساس نیاز، جوامع نوین را به سوی درک این آگاهی ها سوق داده است. مدیران شهری باید شهروندان را از هر یک از حقوق شهروندی خود آگاه نمایند.

شهروندان شهربابک دارای حقوق آزادی بیان و عقیده باشند.

در نظام حقوق شهری شهربابک نسبت به همه شهروندان توقعات برابر و قضاوت های بی طرفانه ای وجود داشته باشد.

امکانات آموزشی، سلامتی و ... برای همه شهروندان به طور مساوی و همچنین حقوق اجتماعی مناسبی همچون کمک های مالی رفاهی برای افراد کهنسال و یا خانواده های بیکار فراهم شود.

در خدمات رسانی شهری تنها افزایش کمی مراکز خدماتی، دلیل بر خدمات رسانی مناسب نیست؛ بلکه آنچه حائز اهمیت است توزیع بهینه این مراکز و دسترسی مناسب برای همه شهروندان می باشد. تمرکز مراکز خدمات رسانی در یک مکان ضمن ایجاد مناطق دو قطبی و بالا و پایین در شهرها، باعث هجوم جمعیت مصرف کننده و محروم از خدمات به آن مناطق شده که این خود فشار زیست محیطی، ترافیکی، آلودگی اعم از صوتی و هوا و .. را به

دنبال خواهد داشت. بدیهی است که هر یک از سطوح تقسیمات کالبدی شهر از جمله مناطق شهری بر اساس نیازهای شهروندان خدمات مختلفی را نیاز داشته و بر این اساس خدمات مختلف نیز باید با توجه به آستانه جمعیت مورد نیاز در سطح مناطق توزیع شوند، امری که باعث توسعه متعادل مناطق شده و منطبق بر عدالت اجتماعی است؛ این امر می تواند بر رضایت شهروندان و احساس تعلق به منطقه و در نهایت مشارکت شهروندان در امور شهری تاثیر مثبتی داشته باشد.

آموزشگاه های علمی و فنی، کتابخانه، مراکز تفریحی و تجاری و فضای سبز عمومی و پارک کودک، کانون های فرهنگی کودکان، نوجوانان و جوانان، سینما و ... مناسبی در شهر بابک تاسیس گردد. فراهم نمودن آب بهداشتی و سالم، جمع آوری زباله و مدیریت پسماندها و فاضلاب شهری به درستی در شهر بابک اجرا شود و رضایت از مراکز بهداشتی و ... مناسبی در شهر به وجود آید. احساس امنیت فردی شهروندان از خدمات شوراها و اداره امور شهری ارتقا یابد. از ساخت و سازهای غیرمجاز و ... در شهر بابک جلوگیری شود. همچنین در حوزه شهرنشینی، فرهنگ سازی در مقوله شهرنشینی در بخش های مختلف باید از سنین کمتر انجام شود و از رسانه ها برای آموزش و ارتقاء فرهنگ شهرنشینی استفاده گردد. تاسیس ستاد ارتقای فرهنگ شهرنشینی نیز بسیار مثمر ثمر خواهد بود.

منابع و ماخذ:

- ادریسی، افسانه، پالیزبان، سمانه، ۱۳۸۷، خدمات شهری شهرداری و سبک زندگی شهروندان. فصلنامه مطالعات فرهنگ - ارتباطات، ۱۰(۶)، ۲۶-۹.
- برکپور، ناصر، اسدی، ایرج، ۱۳۸۸ مدیریت و حکمروایی شهری، تهران: انتشارات دانشگاه هنر، تهران.
- پاپلی یزدی، محمدحسین، رجبی سناجردی، حسین، ۱۳۸۹، نظریه های شهر و پیرامون، چاپ چهارم، تهران، سازمان مطالعه و تدیون کتب علوم انسانی دانشگاهها.
- تقوی نژاد نمینی، سبا، ۱۳۹۴، بررسی تطبیقی فرهنگ شهرنشینی در میان خانواده های مرفه نشین و غیر مرفه نشین منطقه ۲ شهر تهران بر اساس نظریه نوربرت الیاس، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، دانشکده علوم اجتماعی، ۱۱.
- جعفری، عطیه، ۱۳۹۵، نقش حقوق شهروندی و مشارکت شهروندان در راستای ارتقاء مدیریت شهری. مطالعات هنر و علوم انسانی، ۲(۱۰)، ۹-۱.
- رضویان، محمدتقی، ۱۳۸۱، مدیریت عمران شهری، انتشارات پیوند نو، تهران.

- سعیدنیا، احمد، ۱۳۸۲، مدیریت شهری، کتاب سبز شهرداریها، انتشارات وزارت کشور، مرکز مطالعات برنامه ریزی شهری، تهران.
- شماعی، علی، ابراری، محمد مهدی، ۱۳۹۲، نقش مدیریت یکپارچه شهری در توسعه فرهنگ شهرنشینی شهر تهران، فصلنامه علمی - پژوهشی اطلاعات جغرافیایی سپهر، ۲۲(۸۶)، ۷۳-۶۷.
- شیرخانی، جواد، ۱۳۹۵، سنجش فرهنگ شهرنشینی (شهرگرایی) در روستا شهر سلطان آباد، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه حکیم سبزواری، دانشکده جغرافیا و علوم محیطی، ۱۳.
- شبیعه، اسماعیل، ۱۳۸۲، لزوم تحول مدیریت شهری در ایران، مجله جغرافیا و توسعه ناحیه ای، شماره ۱۶.
- صارمی، فرید، ۱۳۸۶، توسعه محله ای در کلانشهر تهران (مورد محله مسکونی بهار)، به راهنمایی زهره فنی و جمیله توکلی نیا، دانشگاه شهید بهشتی، تهران.
- صرافی، مظفر، عبداللهی، مجید، ۱۳۸۷، تحلیل مفهوم شهروندی و ارزیابی جایگاه آن در قوانین و مقررات و مدیریت شهری کشور، فصلنامه پژوهش های جغرافیایی، شماره ۶۳.
- صیدبیگی، صادق، سرور، رحیم، فرجی راد، عبدالرضا، ۱۳۹۷، نقش مدیریت شهری در توسعه فرهنگ شهر و شهرنشینی (مطالعه موردی: شهر ایلام). فصلنامه علمی و پژوهشی نگرش های نو در جغرافیای انسانی، ۱۰(۳)، ۲۸۷-۳۰۴.
- فخرایی، عباس، مرزی، روژین، ۱۳۹۶، بررسی رابطه مشارکت شهروندان و فاکتورهای اصلی مدیریت شهری مطالعه موردی: شهر تهران، مطالعات محیطی هفت حصار، ۶(۲۱)، ۲۶-۱۷.
- کلانتری، خلیل، ۱۳۸۰، مدل سازی معادلات ساختاری در تحقیقات اجتماعی - اقتصادی (با برنامه LISREL و SIMPLIS) تهران: فرهنگ صبا.
- مرصوصی، نفیسه، خزایی، کاظم، ۱۳۹۳، توزیع فضایی خدمات شهری و نقش آن در توسعه پایدار شهر مطالعه موردی مادرشهر تهران. فصلنامه علمی - پژوهشی پژوهش و برنامه ریزی شهری، ۵(۱۸)، ۴۰-۲۱.
- مزینی، منوچهر، ۱۳۷۸، بررسی ساختار مدیریت شهری در ایران، تهران، نشر مرکز مطالعات برنامه ریزی وزارت کشور.

Chakrabarty, B. K. (2001). Urban Management: Concepts, principles, techniques & educations, *Cities*. 18(5), 331-345

Dijk, Meine Pieter van, *Managing cities in developing countries : the theory and practice of urban management*, Cheltenham, UK ; Northampton, MA : Edward Elgar, c2006.

Mc Gill, R.(1998). Urban management in developing countries, *Cities*, 15(6), 463-471.